

KOMPRESJONSBEHANDLING AV AMPUTASJONSSTUMP

Det er vanlig at amputasjonsstumpen er hoven etter operasjonen, dette som følge av redusert sirkulasjon. Hevelsen reduseres ved at amputasjonsstumpen komprimeres. Hos legg – og låramputerte benyttes vanligvis en silikonliner for tidlig kompresjonsbehandling. Ved amputasjon gjennom kneet (kneeksartikulasjon) er det tilstrekkelig å benytte tubigrip* til kompresjon.

Hovedformålet med silikonlineren er:

- Redusere ødemer
- Forme den gjenværende stumpen
- Bidra til smertelindring
- Akselerere rehabiliteringsprosessen

Kompresjonsbehandlingen bør starte 5-7 dager postoperativt

Fordeler ved bruk av liner:

- Samme graderte kompresjonen oppnås uavhengig av hvem som setter på lineren.
- Silikonlineren gir stumpen en god form før protesetilpassing (man ønsker ikke en pæreformet stump, den er vanskeligere å få laget protese til).
- Silikonlineren beskytter stumpen og framskynder tidlig mobilisering/protesetilpassing.
- Silikonlineren gir en gradert kompresjon som avtar oppover beinet.

*Tubegrip kan og bør benyttes hele dagen, også på natt, utenom når lineren er på. Denne er sammen med lineren med på å forme amputasjonsstumpen samt begrense ødem. Fortrinnsvis rulles den på amputasjonsstumpen dobbelt som vist på bildet under. Ved kløe, smerter etc. tas tubigripen av.

Måltaking og valg av liner

Mål omkretsen på stumpen 4 cm fra stumpenden. Ta gjerne ett litt stramt mål.

Valg av størrelse på liner gjøres i samråd med fysioterapeut/ortopediingeniør på Trøndelag Ortopediske Verksted. For best mulig kompresjon velges normalt sett en liner som er 1-3 cm mindre i omkrets enn omkrets på stumpen. I noen tilfeller, spesielt hvor pasienten opplever store stumpsmerter, så kan man velge en liner med omkrets som tilsvarer omkrets på stump. Dette for å gi en positiv første erfaring med bruk av liner.

Administrering og bruk av liner

Silikonlineren vrenses med innsiden ut. Ta fatt rundt silikonlineren og press ut bunnen av lineren. Når bunnen er maksimalt presset ut, settes lineren på amputasjonsstumpen.

Rull lineren oppover amputasjonsstumpen. Se til at det ikke blir noen folder.

Den første dagen brukes lineren i en time om morgenen og en time om ettermiddagen, den andre dagen i to timer om morgenen og to timer om ettermiddagen, den tredje dagen i tre timer om morgenen og tre timer om ettermiddagen og den fjerde dagen i fire timer om morgenen og fire timer om ettermiddagen.

Dette anses som fullstendig bruk, og i de påfølgende dagene brukes lineren i fire timer to ganger daglig frem til at du har fått tatt mål og tilpasset en protese på den gjenværende ekstremiteten.

NB! Ved ubehag, smerter eller utslett tas lineren av.

Endring av størrelse på liner

Amputasjonsstumpen må måles daglig, og målingen må registreres i måleskjemaet (se vedlegg 1), slik at det er mulig å følge behandlingsforløpet. Det kan være aktuelt å gå ned i linerstørrelse. Ved bytte av størrelse starter man på nytt med regimet beskrevet under bilde 3 og 4.

Det er normalt at pasienten kan bruke 3–4 forskjellige størrelser i løpet av de første tre ukene etter amputasjonen.

Rengjøring av liner

Vend liner-en slik at overflaten som har vært i kontakt med pasientens hud, eksponeres. Rengjør med pH-balansert såpe, 100 % parfymefri og fargefri type. Ikke bruk syntetiske eller olje-baserte såper på liner. Når rengjort, skylle lineren for å fjerne alle eventuelle såperester og brett den tilbake til sin vanlige form. La den stå til tork.

Måltaking til protese

Før en protese kan tilpasses bør amputasjonsstumpen ha minst mulig hevelse. Når omkretsen av amputasjonsstumpen har vært stabilt i ca en uke (bruk måleskjema) så kan det være klart for måltaking. TOV vil følge deg opp per telefon, for å hjelpe å avgjøre når du er klar til å ta mål. Du vil da få time for mål til protese ved vår nærmeste avdeling. I ett normalt forløp uten komplikasjoner og hvor kompresjonsbehandlingen med liner har startet opp raskt vil dette normalt være ca. 3-4 uker etter amputasjonen. Ved usikkerhet, kontakt fysioterapeut eller ortopediingeniør ved TOV, så vil de sammen med deg/dere avgjøre om pasienten er klar for avstøpning.

LYKKE TIL!

Med vennlig hilsen

Øyvind Bernhardsen

Spesialfysioterapeut

Trøndelag Ortopediske Verksted

Telefon: 73845630, E-post: oybe@tov.no

